

G. VAN RIJNBERK, *Leidraad voor het Physiologisch Practicum* 2 D., 3de (laatste stuk). Haarlem de Erven F. BOHN 1920 met register tot het geheele werk. Prijs f 3.—

Het practicum-boek van het Amsterdamsche Physiologisch Laboratorium ligt nu in zijn geheel voor ons en een uitvoerig register maakt het voor hem, die het bij zijn werk raadpleegt, in alle onderdeelen toegankelijk. Aan hetgeen ik naar aanleiding van de vroegere deeltjes gezegd heb, behoef ik weinig toe te voegen. Over het algemeen is uit de vele proeven van elementair karakter, die mogelijk zijn, een gelukkige en moderne keus gedaan. Moge het boek in de werkkamers van vele laboratoria een plaats vinden en ook menige eenzame werker er door worden gesteund.

ZWAARDEMAKER.

NUMA PRAETORIUS, *Das Liebesleben Ludwigs XIII von Frankreich. Abhandlungen aus dem gebiete der Sexualforschung*, Band II, Heft 6. Einzelpreis M. 6.40, Vorzugspreis M. 4.80. Uitgevers: A. MARCUS en E. WEBER, Bonn.

Deze studie beoogt aan te toonen, dat LODEWIJK XIII homoseksueel was. Ik vraag mij af, of een ander, van een tegenovergesteld standpunt uitgaande, wel tot dezelfde diagnose gekomen zou zijn. De zaak is n.l., dat men, van meet af aan, duidelijk de bedoeling van den schrijver voelt, het daarheen te leiden, dat wij ook dezen koning tot de geïnverteerden moeten rekenen. En dan vragen wij ons verder af, welk nut dat heeft, of de geschiedenis er belangrijk mee wordt verrijkt, enz., want van eenig voordeel dezer klas-seering van LODEWIJK XIII heeft de schrijver ons niet kunnen overtuigen. Zooals reeds bleek, het zwaartepunt van het geheele betoog ligt in een andere richting. Boven een deel van het laatste hoofdstuk staat n.l.: „*Die Homosexualität LUDWIGS kein Schaden für sein durch RICHELIEU geleitetes Land*”.

Welnu, hier komt „de aap uit de mouw.” NUMA PRAETORIUS is geen onbekende op het terrein der homosexualiteit. Hij heeft daarover meermalen, o. a. in het *Fahrbuch für sexuelle Zwischenstufen*, geschreven en zijn meening verkondigd, dat homosexualiteit geen ziekte doch een anomalie is, een geslachtsvariëteit, een „seelische Zwischenstufe”. De vrees is daarom gewettigd, dat wij hier met een propaganda-uiting te doen hebben, die, door de uitgebreidheid van deze afwijking en het voorkomen in alle kringen der maatschappij aan te toonen, ernaar streeft, bepaalde erkenning en wettelijke sanctie te verkrijgen. Hoe o.m. getracht wordt tot het doel te komen, kunnen de volgende voorbeelden eenigermate toelichten.

Dat de koning niets van zinnelijke betrekkingen tot een hofdame (die bovendien een intieme vriendin van de koningin, dus van zijn eigen vrouw was) wilde weten en met haar slechts over paarden, vogels, honden e. d. sprak, wordt als bewijs aangevoerd van aangeboren koelheid tegenover de vrouw!

Diezelfde hofdame had eens een briefje in haar boezem verstopt, toen de koning het wilde afpakken, daarbij zeggende: „als gij het